

BMT-nin 26-cı İqlim Dəyişikliyi Konfransı

COP26 harada keçirilib?

Günel Abbas

Birləşmiş Millətlər Təşkilatının 26-cı İqlim Dəyişikliyi Konfransı 2021-ci il 1 oktyabr-13 noyabr tarixləri arasında Qlazqoda keçirilib. Konfransın sədri Böyük Britaniyanın Nazirlər Kabinetinin naziri Alok Şarma idi. COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar bir il müddətinə təxirə salınan konfrans İqlim Dəyişikliyi üzrə Birləşmiş Millətlər Təşkilatının Çərçivə Konvensiyasının tərəflərinin 26-cı konfransı, 2015-ci il Paris Sazişinin tərəflərinin üçüncü görüşü və Kioto Protokolunun tərəflərinin 16-cı görüşü kimi qeyd edildi.

Konfrans COP21 Paris Sazişindən sonra tərəflərdən iqlim dəyişikliyinə azaldılması üzrə öhdəliklərini artırmağı tələb edən ilk konfrans idi. Paris Müqaviləsi tərəflərdən hər beş ildən bir təkmilləşdirilmiş milli öhdəlikləri yerinə yetirmək üçün xalq arasında "ratchet mexanizmi" kimi tanınan prosesə qoşulmağı tələb edir. COP26-nın nəticəsi 197 iştirakçı tərəfin nümayəndələrinin konsensusu ilə müzakirə edilən Qlazqo İqlim Paktı oldu. Konfrans bəzilərinin gözlədiyindən daha az sərt qətnamənin qəbulu ilə sona çatdı, çünki Hindistan və Çin tərəfindən gec müdaxilələr kömür enerjisi və qalıq yanacaq subsidiyalarına son qoymaq üçün təkanları zəiflətdi. Bununla belə, saziş kömürdən istifadənin azaldılmasını açıq şəkildə öhdəsinə götürən ilk iqlim sazişi idi. Müqavilə istixana qazı emissiyalarının daha dərhal azaldılmasını təşviq edən və inkişaf etməkdə olan ölkələrə iqlim təsirlərinə uyğunlaşmaq üçün iqlim maliyyəsi vəd edirdi.

COVID-19 pandemiyası ilə əlaqədar konfrans 2020-ci ilin aprelinde 31 oktyabr-12 noyabr 2021-ci il tarixlərinə təxirə salındı. Hər iki ev sahibi ölkə, İtaliya və Böyük Britaniya pandemiyadan ciddi şəkildə təsirləndi və konfransın keçiriləcəyi Qlazqodakı SEC Mərkəzi 2020-ci ilin may ayında Şotlandiyada COVID-19 xəstələri üçün müvəqqəti xəstəxanaya çevrildi.

COVID-19 səbəbilə xəstəxanaya çevrilən konqresin katibi Patrisiya Espinosa sosial şəbəkə hesabında paylaşım edərək bildirmişdi ki, pandemiyanın təsirləri davam etdiyi müddətdə belə böyük bir tədbirin keçirilməsi mümkün deyil. Beləliklə, həmin il COP26-nın yeni tarixi qərarlaşdırılaraq 2021-ci ilin oktyabr-noyabr ayları üçün təyin edildi.

Müstəqil müşahidəçilər qeyd ediblər ki, birbaşa əlaqəli olmasa da, təxirə salınma beynəlxalq ictimaiyyətə 2020-ci ilin noyabrında ABŞ-da keçiriləcək prezident seçkilərinin nəticələrinə reaksiya vermək üçün vaxt verib. Prezident Donald Tramp

ABŞ-ı Paris sazişindən çıxarmışdı, lakin bu, seçkidən bir gün sonra qüvvəyə minməyəcəkdi. Onların Demokratik rəqibləri dərhal yenidən birləşməyə və istixana qazlarının (İQ) emissiyalarını azaltmaq məqsədini artırmağa söz verdilər. Co Bayden bunu prezident seçildikdən sonra etdi. Konfransda Bayden Trampın sazişdən çıxmasına görə üzr istəmişdi.

İclasda 200-ə yaxın ölkədən iyirmi beş min nümayəndənin iştirakı gözlənilirdi halda, 120-yə yaxın dövlət başçısı iştirak etdi. İştirakçılar arasında BMT-nin 76-cı katibi Antonio Quterreş, ABŞ prezidenti Co Bayden, Kanadanın baş naziri Castin Trüdo, Hollandiyanın baş naziri Mark Rutte, Misir prezidenti Əbdülfəttah əs-Sisi, Avropa Komissiyasının sədri Ursula fon der Leyen, Fransa prezidenti Emmanuel Makron, Almaniya kansleri var. Angela Merkel, İspaniyanın baş naziri, Pedro Sançes, Hindistanın baş naziri Narendra Modi, İndoneziya prezidenti Coko Vidodo, İsrailin baş naziri Naftali Benet, Yaponiyanın baş naziri Fumiyo Kişida, Nigeriya prezidenti Məhəmməd Buhari, Polşanın baş naziri Mateuş Moravyeçki, İsveçin baş naziri Stefan Löfven və Sammitdə Ukrayna prezidenti Volodimir Zelenski, həmçinin keçmiş ABŞ prezidenti Barak Obama və COP26 Ombudsmanı seçilən britaniyalı yayımçı və təbiətşünas Devid Attenboro çıxış ediblər.

Çexiyanın Baş naziri Andrej Babiş Avropa Yaşıl Sövdələşmənin bir hissəsi olan 55 qanun üçün Avropa Birliyinin Uyğunlaşdırılması təklifini pisləyərək, blokun Çin və ya ABŞ kimi ən böyük çirkəndiricilərin iştirakı olmadan heç nəyə nail ola bilməyəcəyini söylədi. Açıqlıq mərasimində şahzadə Çarlz şəxsən çıxış etdi. Həkimlər tərəfindən dincəlməyi məsləhət görülən Kraliça Elizabet videomüraciətlə konfransda çıxış etdi. Bill Qeyts isə iqlim böhranını məğlub etmək üçün yaşıl sənaye inqilabına çağırırdı.